

РОСІЙСЬКО-АВСТРІЙСЬКІ ДИПЛОМАТИЧНІ ЗВ'ЯЗКИ: 1785-1919 рр. (НА МАТЕРІАЛАХ АВСТРІЙСЬКИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ)

У роботі досліджуються російсько-австрійські дипломатичні зв'язки періоду з 1785 до 1919 року. Автор акцентує увагу на дипломатичних відносинах між Австрією та Південною Україною та встановленні Австрією там своїх консульств з метою посилення політичних, економічних та культурних відносин між ними, а також на значенні даної співпраці у подальшій долі України.

Ключові слова: дипломатичні відносини, консул, консульство, Російська імперія, Австрія, Південь України.

В работе исследуются российско-австрийские дипломатические связи периода с 1785 по 1919 года. Автор акцентирует внимание на дипломатических отношениях между Австрией и Южной Украиной и установлении Австрией там своих консульств, с целью усиления политических, экономических и культурных отношений между ними, а также на значении данного сотрудничества в дальнейшей судьбе Украины.

Ключевые слова: дипломатические отношения, консул, консульство, Российская империя, Австрия, Юг Украины.

Diplomatical relations between Russia and Austria (1785-1919) are research in this article. Author accepts your attention on diplomatical relations between Austria and the South Ukraine and setting American's consulars there, with aim intensification political, economical and cultural relations between countries and sense of this co operations in the future of Ukraine too.

Key words: the diplomatical relations, consul, consular, Russian empire, Austria, the South Ukraine.

Сучасний стан розвитку української історичної науки зумовлює необхідність комплексного дослідження історії дипломатичних зв'язків України з іншими країнами, серед яких важливе місце займають відносини з Австрією періоду Російської імперії, які формувалися в умовах складного етапу світового розвитку, конфронтаційної політики на міжнародній арені.

Питання діяльності австрійських консулів на Півдні України періоду з 1785 до 1919 років належить до маловивчених проблем. На сьогоднішній день є лише одна монографія австрійського професора Рудольфа Агстнера, яка відслідковує «присутність» Габсбурзької монархії в Україні з 1785 року. Книга розповідає про численні австрійські консульства на території сучасної України в період з 1785 до 1914 років і їх завдання, зокрема захист експорту українського зерна до Західної Європи, розвиток австрійського судноплавства у Чорному морі і сприяння австрійському експорту тощо. Викладена автором історія розбудови двосторонніх австрійсько-українських відносин розкриває також значення інституту Почесного консула в структурі

австрійської дипломатії минулого та сьогодення [1]. Доповненням до цієї монографії є стаття зазначеного автора [2], присвячена історії австрійського генерального консула в Одесі Ріттера фон Пйомбацці.

Необхідно відзначити ґрунтовну публікацію Ганса Гальма, який розкриває життя та діяльність першого австрійського генерального консула у Херсоні Йогана Розаровича (1739-1789) [3] та праці краєзнавчого характеру миколаївської дослідниці Г. Чередниченко, яка безпосередньо, висвітлює роль іноземних консульств у Миколаєві та їх значення у розвитку міста [4], а також скромний доробок автора, яка у своїх роботах безпосередньо розкриває становлення та функціонування іноземних консульств у Миколаєві [5]. Окремі відомості про зв'язки Південної України з Австрією періоду національно-визвольних змагань знаходимо в монографії І. Дацьківа [6].

Тому виходячи із зазначеного, дана тема є доволі актуальною, оскільки вивчення україно-австрійського співробітництва, навіть в кордонах Російської імперії показує сталі європейські зв'язки України.

До кінця XVIII ст. відносини Російської імперії із західними країнами, в тому числі і Австрією регулювалися переважно міжнародним звичаєвим правом. В цей час Росією укладається низка міжнародних договорів про торгівлю та мореплавання, серед яких важливе місце посідає торговий трактат з Австрією від 1(12) листопада 1785 року, який був укладений у формі двох маніфестів між Австрією та Росією, що й засвідчив подальшу співпрацю між ними [7]. Оскільки, на той час в Австрії проживала значна частина російських підданих, а в Росії – австрійських, то з метою захисту їх прав в країнах перебування були відкриті консульства. Даним документом визначалися основні на той час функції та права консулів.

По-перше, вони повинні були сприяти розвитку інтересів своєї країни в сфері бізнесу, а по-друге, наданню покровительства їх підданим та їх захист. Що стосується консульських прав, то вони могли бути посередниками у вирішенні спорів (ст. 19) та брати участь в описі майна померлого своєї країни, а у випадку відсутності спадкоємця на майно, розпоряджатися ним за власним бажанням (26). Звісно в даному документі прописувалися основні права іноземних підданих, які перебували в приймаючій країні.

Під час австро-французького протистояння 1858-59 рр. Австрія опинилася в досить складній ситуації. З метою покращення свого становища у 1860 році між Австрією та Росією був підписаний другий важливий торговий трактат, який відіграв значну роль у подальших відносинах між ними. Важливістю даного трактату було те, що він розширював права та привілеї консульських представників та їх підданих. Він складався з 23-х статей, в основі яких були зазначені такі важливі питання як: свобода торгівлі та мореплавання між країнами (ст. 1); допомога постраждалим у випадку корабельної аварії (ст. 10,11); права підданих (ст. 13, 14, 15), де зазначалося, що піддані кожної з обох договірних країн матимуть право разом із своїми родинами їздити, подорожувати або проживати в одній із даних країн, право наймати в містах та портах будинки, магазини та ін., які будуть потрібні їм, право здійснювати торгівлю.

Наступні статті російсько-австрійського торгового трактату були присвячені консулам, а саме у ст. 16 зазначалося, що обидві договірні країни надають «взаємне один одному право мати в портах і торгових містах генеральних консулів, консулів, віце-консулів та комерційних агентів, яким буде надане будь-яке сприяння для відповідного виконання ними своїх обов'язків. При цьому, звісно, зазначалося, що якщо у випадку невідповідності призначення на таку посаду особи, обидві країни надають собі право не утверджувати цю особу і вимагати обрання іншого представника».

Подальші статті (17, 18, 19) визначали права та привілеї генеральних консулів, консулів, віце-

консулів та комерційних агентів в країнах перебування. Так, всі консульські представники звільнялися «від військового постою і військових повинностей, від податків, прямих і особистих», якщо вони не володіли нерухомою власністю і не займалися «торгівлею або яким-небудь промислом». А якщо ні, то вони підлягали «тим же податкам, повинностям і зборам, як інші приватні особи». Займаючись торгівлею, вони мали дотримуватися тих же законів та звичаїв що й місцеве населення. В той же час вони повинні були сприяти затримці та видачі біженців, дезертирів. У випадку смерті російського підданого в Австрії чи австрійського – в Росії вони мали право брати участь в описі майна померлого, закріпивши його печаткою місцевої влади, печаткою Консульства чи Місії та прийняти всі міри щодо захисту даного спадку». Крім того, консульські представники за власним бажанням чи вимогою представників на спадок, мали право «виконувати потрібні обряди щодо захисту спадку, якщо померлий не залишив духовного заповіту та не назначив потрібних людей у вирішенні даного питання». Останні статті трактату стосувалися моментів ратифікації, сили та дії даного трактату, який був підписаний на 8 років [8].

Указом від 18 червня 1778 року на Дніпрі у якості «Південного Петербурга» і єдиного російського порту на Чорному морі, було засновано місто Херсон, яке досить швидко розвинулося до торговельного центру та почало притягувати до себе торговців з усієї Європи, в тому числі і з габсбурзьких земель.

Так, 10 червня 1782 року до Херсона вниз по Дунаю з Відня прибув на «Патріоті» австрійський підданий Антон Франц Віллесгофен (Anton Franz Willeshoven). Це було перше судно, яке безперешкодно дісталось Херсона з Відня через гирло Дунаю і Чорне море. У 1782 році Віллесгофен став засновником торгового дому у Відні, який користувався великою підтримкою імператора Йозефа II, який всіляко сприяв розвитку австрійської торгівлі на Чорному морі.

Віллесгофенській торгівлі судилося відіграти важливу роль у торгівлі Австрії з Херсоном, після того як у 1784 році зазнала невдачі «Дунайська і морська торгова компанія» (до того австрійська привілейована Північна і Орієнтальна компанія) [9].

Важливість Херсонський порту для Австрії полягала у тому, що саме там у море впадає Дніпро, який протікає крізь найбагатші регіони країни, а відтак це давало можливість Австрії доставляти усі їхні вироби до Росії, а сільськогосподарську сировинну продукцію – у середземноморські порти, навіть до Анатолії та Персії; у зворотному напрямку імпортувати російські і польські товари, які, дивлячись по обставинам, переправлялися в інші європейські країни, що для австрійського прапора було значною перевагою. Враховуючи, що на той час Російська імперія мала у Чорному морі мало торгових суден, а прохід через Босфорський канал залишався заблокованим для інших держав, то всі

вантажоперевезення для інших країн і дальніх земель здійснювалися також під австрійським прапором, які надавали їм великих прибутків [10].

Оскільки, торгуючі Чорним морем австрійські купці розвантажували свої товари виключно в Херсоні, як і утримували тут свої склади, відтак вони потребували присутності наділеної певним авторитетом і владою особи, яка б підтримувала їх у дебіторських та кредиторських претензіях до російських торговців, а також в інших випадках могла стати захисником їхніх прав.

У 1785 році у Херсоні було встановлене австрійське генеральне консульство. На посаду генерального консула було призначено Йогана фон Розаровича (Johann von Rozarowitz) (1739-1789 рр.), який до того був зареєстрований у Константинополі як торговець і призначений з відома імператора Йозефа II шпигуном за пруським посланником Крістіаном Фрідріхом фон Гаффроном. З перших днів він присвятив себе питанням австрійської торгівлі. Апогеєм роботи Розаровича на посаді генерального консула був візит імператора Йозефа II до Херсона 3/14 травня 1787 року, де він зустрівся з Катериною Великою [11]. Результатом зустрічі стала війна Росії та Австрії проти Османської імперії, яка розпочалася з оголошення війни Портою Росії 13 серпня 1787 року. Це призвело до того, що князь Потьомкін за наказом імператриці попросив іноземних консулів Австрії, Неаполя і Польщі залишити Херсон, який аж до укладення миру розглядався не як торгове місто, а фортеця.

Проте діяльність консульства продовжувалася і після смерті Розаровича 26 березня 1789 року управління відомством лягло на плечі Аренда Торклера (Arend Torckler), який з 20 листопада 1787 року був канцлером Генерального консульства та королівського неаполітанського консула дона Віченго де Музенгі (Don Vincenzo de Musenga).

З підписанням Яського договору від 9 січня 1792 року австрійським консулом у Херсоні був призначений Ігнац Руттер (Ignaz Rutter), екс-акціонер Віллесгофенської компанії, який з 1784 до 1787 роки «прославився» у Херсоні сумнівними справами, за що 1787 рік провів у Віденській в'язниці. Як дипломат він теж зарекомендував себе не з досить доброї сторони, за що, невдовзі після того у нього було вимушено відібрано консульство [12]. Управляючим консульства був призначений канцлер генерального консульства Аренд Торклер [13].

У 1794 році за наказом Катерини II було засновано місто Одеса, яке швидко розвинулось до важливого портового міста і до кінця XIX ст. стало найкрупнішим в Україні та четвертим в Російській імперії, після Санкт-Петербурга, Москви та Варшави. Розташування Одеси на березі Чорного моря зробило її свого роду комерційною та культурною межею між Російською імперією та іншим світом [14].

У 1798 р. інтернунцій у Константинополі Герберт-Раткеал висунув ініціативу схилити торговців у Бродах до транзиту товарів через

Молдавію і Бессарабію «до нового російського порту Одеса» і рекомендував встановити в Одесі австрійське консульство чи віце-консульство. Ініціатива виявилася занадто ранньою.

Проте у 1802 р. значення Одеського порту вже не могло залишитись не поміченим Австрійським урядом, що означало поступову ліквідацію відомства у Херсоні. У реєстрі Державної канцелярії від 1803 р. з'являється «Заявка на перенесення Австрійського консульства з Херсона до Одеси».

Основною причиною такого рішення стало те, що Херсон на той час повністю занепав через своє несприятливе для торгівлі географічне положення, натомість Одеса поблизу гирла Дністра піднялася на стільки, що в її порт заходили судна усіх держав, і серед них щороку декілька сотень австрійських [15].

Тому, 5 вересня 1804 року на посаду австрійського консула в Одесі було призначено Й. Тома (J. Thom), брата місцевого директора торгівлі Й. Г. Штаметца. Окрім, набутих знань місцевих умов та розхваленого морального характеру, Том користувався ще й до того прихильністю та особливою рекомендацією тамтешнього губернатора Дюка де Рішельє. Він присвятив цій роботі 25 років свого життя і зарекомендував себе як професійний дипломат та культурно-громадський діяч [16]. Канцлером генерального консульства залишився Аренд Торклер, який займав цю посаду у Херсоні і на час відпустки Тома, він виконував функції управляючого Генеральним консульством [17].

У 1830 р. Самуелю фон Тому «з особливої ласки було надано неоподатковану пенсію в розмірі 2000 фл. в рік та відправлено на заслужений спокій». Тому, 12 вересня цього року австрійським генеральним консулом в Одесі був призначений Казимир Тімоні, який пробув на цій посаді всього два роки [18], оскільки імперською резолюцією від 15 березня 1832 року був призначений австрійським агентом у Валахії [19].

Таким чином, у 1832 році спочатку просто австрійським консулом в Одесі, а з 31 січня 1837 р. – генеральним консулом був призначений син Й. Тома – Карл фон Том [20], який пробув на цій посаді до своєї смерті – 24 січня 1845 року [21].

З 10 лютого 1845 по 1852 р. посаду генерального консула в Одесі займає канцлер Генерального консульства доктор Людвіг фон Гутманншталь (Dr. Ludwig von Gutmanthgal), який 22 березня 1852 року був призначений імператором Францем-Йозефом віце-президентом Центрального морського управління в Трієсті.

Таким чином, 15 червня 1852 року управління Генеральним консульством переходить у руки Йозефа Ріхтера фон Цішіні (Joseph Ritter von Cischini) [22]. Йому судилось залишитись в Одесі впродовж 20-ти років. Призначений генеральним консулом 9 липня 1854 року [23], він відзначився під час Кримської війни у справі арештованих в Одесі французьких військовополонених, за що йому була присвоєна подяка з боку імператорського французького уряду [24].

У 1872 році австрійським генеральним консулом в Одесі став доктор Карл Принціг (Dr. Carl Princig), якому на цій посаді судилось пробути 14 років [25]. Його наступником став уродженець Вельштїроля (Трентіно) Сигізмунд Рїттер фон Пїомбаццї (Sigismund Ritter von Piombazzi) [26], який до того керував відомством у Пловдїві (Східна Румелїя). Пїсля свого офіційного призначення генеральним консулом в Одесї 29 грудня 1886 року, він прибув на своє нове місце роботи 9 травня 1887 року. У зв'язку зі своїм вже тривалий час незадовільним станом здоров'я, Пїомбаццї не вдалось розвинути в Одесї активної діяльності. Він помер 17 лютого 1891 року від серцевої недостатності [27].

Починаючи з 1891 року наступними генеральними консулами в Одесї були Гайнрїх Мюллер фон Рогой (1891-1900) [28], Рудольф Водїянер фон Маглода (1900-1905) [29], Алоїз Погачар (1905-1912 pp.) [30] та Йоган Паумгартнер (Johann Paumgartner) (1913-1914 pp.), який за походженням був словенцем [31].

З оголошенням 6 серпня 1914 року Австро-Угорщиною війни Росїї діяльність австрійського генерального консульства була припинена, його архїви та приватна кореспонденція конфїскованї, а генеральний консул, його родина та віце-консул були заарештованї, з боку російського уряду повідомлялося, що вони можуть залишити країну лише через Владивосток та за умови, якщо вони нї в чому не підозрюються [32], в останньому випадку вони не випускалися, всі свідчення про них збиралися МВС для подальшого вирішення, всі питання щодо консульського положення вирішувалися МЗС, куди потрібно було й звертатися при виникненні непорозумїн [33].

Наприкінці 1917 року ситуація на міжнародній аренї змінилася. 22 грудня цього року у Брест-Литовську почалися переговори про укладання миру між Росїєю, Німеччиною та іншими воюючими з нею країнами. У результатї 3 березня 1918 року між ними був укладений Брестський мирний договір. Таким чином, всі дипломатичні представництва Української Держави на чолї із гетьманом П. Скоропадським у країнах Четверного союзу – дістали найвищу категорїю дипломатичних представникїв – міністрїв-резидентїв, які акредитувалися головами держав, до яких відряджалися посольства [34]. У свою чергу і австрійські та німецькі консули повернулися на Південь України.

3 1918 року австрійське генеральне консульство відновило свою діяльність, де посаду генерального консула очолив Житковський [35].

19 лютого 1861 року Олександр II у Петербурзі підписав «Манїфест» про проведення селянської реформи, яка поклала початок прискореної модернізації країни, а саме перетворення на капіталістичну країну, переходу від аграрного до індустриального суспільства, сприяла економічному та соціальному прогресу країни, відкрила можливостї для широкого розвитку ринкових відносин з іноземними країнами, в тому числі і з Австрїєю. З 1864 по 1874 роки уряд Олександра II

провів ще низку реформ (військову, судову, народної освіти та ін.), які докорінно вплинули на подальший розвиток Росїї.

Реформаторські тенденції привели до відкриття у 1862 році в Миколаєві торгового порту та митниці, що спричинило значне економічне піднесення міста та сприяло відкриттю консульських установ. 1 червня 1862 р. до порту було дозволено вхід іноземних суднам [36]. І, якщо за даними Миколаївської митниці, до кінця навігації 1862 року в порт прибуло лише 9 іноземних суден (4 – під австрійським прапором, 4 – під норвезьким прапором і 1 – під італійським), то в подальшому їх кількість неухильно зростала [37]. І вже у листопаді 1862 року Генеральний консул в Одесї Цїшїні (Cischini) натякав на необхідність «зادля врахування інтересїв австрійської торгївлї та судноплавства запровадити в Миколаєві посаду консульського агента».

До свого наступного звіту від 4/16 травня 1866 року Цїшїні додав надзвичайно змістовний «Огляд судноплавства та торгївлї в Миколаєві за 1865 рік», який засвідчував дійсну важливість міста в сферї міжнародної торгївлї. Також у своєму рапортї до Відня він зазначав, що: «З огляду на те піднесення, яке пережила тамтешня торгївля, менї здавалось невідкладним вжити відповідних заходїв вже зараз, а оскільки в особї громадянина Австрїї Людвіга Куліссїча (Ludwig Culissich) знайшлась цілком прийнятна кандидатура для ведення цих справ [...], я не оминув нагоди призначити його 21/3 квітня 1866 року консульським агентом в Миколаєві та звертаюсь водночас до посланника Його Величностї в Сан-Петербурзі з проханням розпорядитись про вчинення необхідних заходїв у зв'язку з визнанням Куліссїча у цїй якостї збоку офіційних органїв Росїї».

З 1859 до 1866 року Куліссїч був почесним консульським агентом у Феодосїї, де досить добре зарекомендував себе як дипломатичний робїтник, але за станом здоров'я склав свої повноваження [38]. З 1869 року він був призначений на посаду австрійського консула і пробув на цїй посадї до 1891 року [39]. У зв'язку з похилим віком 71-рїчний австрійський консульський агент в Миколаєві, Луїджї Куліссїч 26 березня (7 квітня) 1891 року передавав тимчасово свої службовї обов'язки німецькому віце-консулу в Миколаєві, пану Францу Фрїшену (Franz Friachen), власнику місцевого комісійного та експедиторського підприємства. 27 квітня того ж року син консульського агента Луїджї Куліссїч, який мешкав в Одесї, проїнформував Генеральне консульство в Одесї про смерть свого батька, яка настала 17-го (5-го) квітня 1891 року.

Нїмецький уряд уповноважив свого віце-консула Фрїшена (був призначений на цю посаду у 1882 році) «до заміщення посади голови тутешнього Австрійського Консульського агенства продовжувати виконувати взятї ним на себе обов'язки цього відомства», хоча тоді ніхто не міг передбачити, що це тимчасове заміщення триватиме ще цілих десять років [40].

Член Миколаївського біржового комітету й облікового комітету Миколаївського відділення Російського для зовнішньої торгівлі банку, купець І гільдії, комерц-радник, що займався комерційними справами «пов'язаними із залізницею», він був великим експортером зерна. «Торговий дім Фрішен і Ко» був відомий далеко за межами міста. Діловитість і заповзятлива хватка купця Ф. Фрішена багато в чому сприяли і розвитку міста. Він був відомий і як голова правління Південно-Російського товариства плавучих елеваторів, стояв у джерел будівництва Чорноморського суднобудівного заводу і т. д. Напередодні Першої Світової війни Фрішен залишив місто Миколаїв. Після цього все частіше і частіше в архівних документах того періоду і періодичній пресі дореволюційного Миколаєва зустрічаються обвинувачення його в шпигунстві [41].

З 25 травня 1901 року на посаду австрійського консульського агента у Миколаєві був призначений громадянин Німеччини Густава Віндшайд (Gustav Windscheid), родич віце-консула Фрішена, якому вже чотирма тижнями пізніше, а саме 22 червня 1901 року, імператор Франц-Йозеф присвоїв титул почесного віце-консула за особисті заслуги. У випадку його відсутності обов'язки глави австрійського відомства переходили – за згодою німецького уряду – до імператорського німецького віце-консула Фрішена [42]. За заслуги перед консульством (був одним з найкращих інформаторів на Півдні України) Віншайда у 1907 році було нагороджено Лицарським хрестом ордена Франца-Йозефа, а у 1916 році його було відзначено Орденом залізної корони III класу [43].

На початку лютого 1914 року Густав Віндшайд остаточно повідомив, що залишить Миколаїв, щоб податися на постійне місце проживання «до свого маєтку біля Анклямму, Померанія.» В якості свого заступника Віндшайд запропонував Пауля Гойя (Paul Geue), представника фірми «Н. Нойфельд і Ко.», Експорт зерна, Берлін, який працював у цій компанії з 1893 року. У 1900-1903 роках Гойе представляв інтереси своєї фірми у Софії та Варні, з 1903 року – у Миколаєві. «Прийнятних осіб

австрійського чи угорського громадянства на заміщення посту в Миколаєві не спостерігається.»

3 липня 1914 року Австрійське Міністерство закордонних справ остаточно схвалило призначення Гойя почесним консульським агентом у Миколаєві, якому щоправда, судилось представляти Австро-Угорщину у цьому місті не більше чотирьох тижнів [44]. Оскільки, як уже зазначалося з оголошенням Австро-Угорщиною війни Росії австрійське консульство у Миколаєві було закрито.

Враховуючи тогочасну ситуацію на міжнародній арені, Росія досить обережно ставилася до іноземних представників, які приїздили сюди. Тому, з метою подолання витоку військової, політичної та економічної інформації, російський уряд досить часто влаштував переслідування за цими особами, аби переконатися у відсутності їх співпраці з австрійськими чи німецькими агентами.

Так, 2 липня 1916 року МЗС повідомило про призначення аргентинським штатним генеральним консулом в Одесу пана Бруно Читтадіні, який направлявся у зв'язку з цією подією в Росію через Японію і Сибір, проте російський уряд не визнав даного представника в означеному консульському званні, так як Читтадіні був запідозрений у відносинах з австрійськими агентами. В результаті Департамент Поліції оголосив про розшук Читтадіні і у випадку його появи, встановити спостереження за його діяльністю і про результати роботи повідомити департамент [45].

З підписанням 3 березня 1918 року Брестського мирного договору ситуація на міжнародній арені змінилася. Враховуючи перехід Російської імперії на бік Четвертого союзу, її відносини з країнами Антанти були розірваними. В результаті, від 21 листопада за вимогами австро-угорської влади з Миколаєва виїхали консули: англійський – Генріх Джемсович Браун, португальський – Петро Спиридонович Кологерас і французький та бельгійський Адольф Олександрович Вадон [46].

Тому, згідно з наведених даних у таблиці [47], серед усіх консульських представників, які на той час перебували у Миколаєві, залишилися:

№ з/п	Підданство, ім'я, по батькові та прізвище
1	Німецький г.к. доктор Георгій Оттонович Стоббе або Штоббе
2	Шведський к. Ричард Альбертович Дандердель
3	Іспанський к. Соломон Якович Тепер
4	Нідерландський к. Лісон Дохан Торн-Лісон
5	Грецький в.-к. Іван Пантелеймонович Зігомола
6	Правитель Канцелярії Німецького ген. консула канцлер Курт Францович Воленберг
7	Бразильський к. Михайло Маркович Ландау

Враховуючи практику австрійського уряду щодо призначення на посаду консульського робітника німецьких підданих (Ф. Фрішен, Густав Віндшайд), то можна припустити, що функції тогочасного австро-угорського консула у Миколаєві виконував німецький генеральний консул Георгій Оттонович Штоббе, який до початку I Світової війни був консулом у Владивостоці [48].

Проте, незважаючи на свій тогочасний розвиток, у результаті революційних подій Миколаїв втратив

свою консульську складову, розірвавши тим самим усталені міжнародні зв'язки із західним світом.

Протягом XVIII початку XX ст. російсько-австрійські дипломатичні відносини на Півдні України досягли значного розвитку, у результаті чого, урядом Австро-Угорщини було відкрито консульства в портових містах Херсоні, Одесі та Миколаєві. Активна співпраця між країнами дозволила створити на Півдні України сприятливу економічну кон'юнктуру для швидкого збагачення

та виведенню її на міжнародну арену. Такий перебіг дипломатичних відносин між Росією та Австро-Угорщиною посприяв подальшій співпраці між ними. На сучасному етапі Австро-Угорщина є

однією з провідних країн Західної Європи, з якими Україна активно співпрацює та розвиває динамічні двосторонні відносини у політичній, економічній та культурній сферах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агстнер Р. Про цісарів, консулів і купців. Австрія і Україна 1785-2010 / Р. Агстнер. – Wien-Berlin: Lit Verlag GmbH&Co. KG, 2011. – 409 с.
2. Agstner R. Das Grambal des k.u.k. Generalkonsuls in Odessa / R. Agstner / Ukraine – Ein Beitrag zur Geschichte der Ritter von Piombazzi aus Arco, Der Schlern – Monatszeitschrift für Südtiroler Landeskunde, 75.Jg., Februar 2001, Heft 2. – Bouen, 2001. – S. 101 – 106.
3. Halm H. Johann Rosarowitz, der erste österreichische Generalkonsul in Cherson (geb.1739, +1789) / H. Halm. – Eisgnsstads Landesarchiv u Landesmus, 1952. – 77 s.
4. Чередниченко Г. Иностранные консульства в Николаеве как культурно-историческое явление XIX-XX столетий / Г. Чередниченко // Краснзавчий альманах. – Миколаїв. 2004. – № 1; Чередниченко Г. Консульський квартал / Г. Чередниченко // Николаевские новости – 2004. – 24-28 мая – С. 3.
5. Вовчук Л. Основні напрямки діяльності іноземних консульств на Півдні України у другій половині XIX – початку XX ст. (на прикладі Миколаєва) / Л. Вовчук // Емінак. – 2007. – № 2 (жовтень-грудень). – С. 90–97; Вовчук Л. Консульські установи Миколаєва (1860-1919 рр.) / Л. Вовчук // «Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри». Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 65-й річниці визволення Одеси від окупантів (Одеса, 10-11 квітня 2009 р.). – Одеса, «ВМВ», 2009. – С. 38–43 та ін.
6. Дацків І. Б. Дипломатія українських державних утворень у захисті національних інтересів. 1917-1923 рр. : [монографія] / І. Б. Дацків. – Тернопіль : Астон, 2009. – 520 с.
7. Александренко В. Н. Собрание важнейших трактатов и конвенций заключенных Россией с иностранными державами (1774-1906) / В. Н. Александренко. – Варшава : Типография Варшавского Учебного Округа, 1906. – С. 73.
8. Там само. – С. 188–193.
9. Агстнер Р. Про цісарів, консулів і купців. – С. 222.
10. Там само – С. 224.
11. Halm H. Вказ. пр. – S. 32.
12. Агстнер Р. Про цісарів, консулів і купців. – С. 226–227.
13. Там само. – С. 232
14. Херлихи П. Одеса. История. 1794-1914 / П. Херлихи. – Одесса : Изд-во «Optimum», 2009. – С. 9.
15. Агстнер Р. Про цісарів, консулів і купців. – С. 230.
16. Державний архів Одеської області (далі – ДАОО), ф.59, оп.1, спр.221, арк.145, 146-148.
17. Агстнер Р. Про цісарів, консулів і купців. – С. 232, 234.
18. ДАОО, ф. 252, оп. 1, спр. 871, арк. 126.
19. Агстнер Р. Про цісарів, консулів і купців. – С. 236.
20. Там само. – С. 236.
21. Там само. – С. 245.
22. Там само. – С. 238
23. ДАОО, ф.1, оп.139, спр.22, арк. 53.
24. Агстнер Р. Про цісарів, консулів і купців. – С. 238.
25. Адрес-календарь Одесского градоначальства на 1866 год. – Одесса. Типография Штаба войска Одеск. воен. Округа. – С. 214.
26. Адрес-календарь, издаваемый Одесским городским общественным управлением при Городской публичной библиотеке на 1891 год. – Одесса : «Экономическая» типография, 1890. – С. 187.
27. Agstner R. Das Grambal des k.u.k. Generalkonsuls in Odessa. – S. 103–104.
28. Агстнер Р. Про цісарів, консулів і купців. – С. 241; ЦДІАК, ф.385, оп.1, спр.444, арк.8; Адрес-календарь Одесского градоначальства на 1900. – Одесса : Тип. штаба Одесского военного округа, 1899. – С. 178.
29. Центральний державний історичний архів у м. Києві (далі – ЦДІАК), ф.385, оп.1, спр.1090, арк.78; Адрес-календарь Одесского градоначальства на 1905 г. – Одесса : Издательство «Ведомостей Одесского градоначальства», 1905. – С. 428.
30. Агстнер Р. Про цісарів, консулів і купців. – С. 242; Адрес-календарь Одесского градоначальства на 1912 г. – Одесса : Издательство «Ведомостей Одесского градоначальства», 1912. – С. 301.
31. Агстнер Р. Про цісарів, консулів і купців. – С. 242.
32. Там само. – С. 244.
33. ЦДІАК, ф. 344, оп. 1, спр. 2, арк. 47-47об.
34. Соловійова В. В. Дипломатична діяльність українських національних урядів 1917-1921 рр. : [монографія] / В. В. Соловійова. – К. : Інститут історії України НАН України, 2006. – С. 130.
35. Дацків І.Б. Вказ. пр. – С. 241.
36. Державний архів Миколаївської області, ф. 230, оп. 1, спр. 14, арк. 1-2.
37. Барчак А. П. Це було, було... / А. П. Барчак // Південна правда – 1991. – 30 квітня. – С. 3.
38. Вовчук Л. Консули іноземних держав у громадсько-культурному житті Миколаєва (друга половина XIX – 1919 р.) / Л. Вовчук // Аркасівські читання. Матеріали I Міжнародної Науково-практичної конференції (Миколаїв, 14-15 квітня 2011 р.). – Миколаїв, МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2011. – С. 168.
39. Там само. – С. 170; ЦДІАК, ф. 358, оп. 1, спр. 12, арк. 51.
40. Агстнер Р. Про цісарів, консулів і купців. – С. 256.
41. Там само. – С. 256.
42. Там само. – С. 255.
43. Там само. – С. 256.
44. там само. – С. 256.
45. ЦДІАК, ф. 325, оп. 1, спр. 160, арк. 100.
46. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 3696, оп. 1, спр. 59, арк. 5.
47. Там само. – арк. 6.
48. Там само. – ф. 3766, оп. 1, спр. 57, арк. 11.

Рецензенти: д.політ.н., проф. О. В. Шевчук;
д.і.н., проф. Є. Г. Сінкевич.

© Вовчук Л. А., 2012

Дата надходження статті до редколегії 25.03.2012 р.

ВОВЧУК Людмила Анатоліївна (1987 р. н.). У 2009 р. закінчила факультет політичних наук Чорноморського державного університету ім. Петра Могили за спеціальністю «Міжнародні відносини». Аспірантка кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики ЧДУ ім. Петра Могили.

Коло наукових інтересів: зарубіжні дипломатичні представництва на Півдні України (друга половина XIX – початок XX ст.